

GILBERT SVENSON IN MEMORIAM

Av Sven Carlin

Förste intendenten, hedersledamoten i Postmusei Vänner, Gilbert Svenson, gick bort vid midsommartid förra året. Mer än tio år hade då gått sedan han av sviktande hälsa tvingades lämna sin tjänst som chef för Postmuseum och många andra uppdrag bland filatelister. Under senare år hade vi fått tecken på att hans krafter återvände, bl a hade han företagit flera längre utlandsresor, och hans många vänner när och fjärran fick nytt hopp. Men så kom utan förvarning det snabba slutet. Han blev 68 år.

Gilbert Svenson föddes i Malmö och växte upp på Torups slott, där hans far var slottsträdgårdsmästare. Det var i växthuset och bland blommor som grunden lades för det utpräglade skönhetssinne, som kännetecknade Gilbert. Det skulle leda honom till studier i konsthistoria, som han redan i tonåren tillämpade på frimärkssamlande. När han från 1941 ägnade sig åt konsthistoriska studier vid Lunds universitet, var det de svenska frimärkenas estetiska historia han valde att utreda. Efter avlagd fil kand-examen anställdes han vid universitetets konstmuseum, och senare vid Gotlands fornsal, där han ägnade sig åt inventering av Gotlands många gamla kyrkor. Därefter kom han till Värmlands Museum, där han kvarstod till dess att han 1961 blev intendent vid Postmuseum. Det är betecknande, att han redan vid Postmusei Vänners årsmöte 1963 höll ett föredrag om »vackra frimärken».

På Postmuseum fick Gilbert tillgång till tidigare okänt och obearbetat material om svensk frimärksutgivning, och under åren 1962–1971 publicerade han i *Posttryttaren* en serie artiklar under rubriken »Stildrag hos våra frankotecken». De kom senare på förslag av Postmusei Vänners styrelse att samlas i två volymer med samma namn. De ger sakkunniga synpunkter på hur frimärkskonstnärer arbetat sig fram till slutgiltiga motiv och hur gravörerna lyckats återge förlagorna. Granskningen omfattar tiden från 1855 till 1967, och många har beklagat att ingen hittills har kunnat vidareföra uppgiften på samma nivå.

Fortlöpande granskade Gilbert Svenson också den svenska frimärksutgivningen i årliga översikter i SFT – nuvarande SFF – filatelisten. De blev mycket uppskattade av samlarna som genom sakligt underbyggt ros och risk fick ögonen öppnade för frimärkenas kvalitet.

Efter fem år som intendent blev Gilbert den förste museiutbildade chefen för Postmuseum. Hans bakgrund var således precis vad uppgiften krävde, och hans verksamhetstid gav också som resultat ett växande intresse för museet såväl inom som utom landet.

Redan den första hösten på Postmuseum samlade Gilbert en grupp filatelister som var intresserade av frimärkenas bildmässiga motiv. Resultatet blev Svenska Motiv Samlarna, som nyligen kunde fira sitt 25-årsjubileum. Men Gilbert skulle även på andra sätt låta frimärksmotiven tala.

Särskilt såg Gilbert de tillfälliga utställningarna som ett medel att skapa intresse för frimärken som bild. De tidigare, sporadiskt förekommande, utställningarna utökades till antalet, men framför allt gavs de en högre kvalitet. Även om museet förfogade över förnämliga samlingar, lät Gilbert privatsamlare bidra med vad som fanns att få därutöver. Bättre än någon kunde han uppskatta den enskilde samlarens kunskaper och hans samlingar. Följden blev en serie utställningar som visade olika yttringar av kulturlivet, belysta av frimärken. Han anlidade en reklamkonstnär, som utvecklade en teknik för förstoring av färglagda frimärken i meterformat. Man kunde detaljstudera frimärken på ett sätt som aldrig förut, och det framhävde framför allt de svenska märkena i stålgravyr. Gilberts komposition av sådana förstoringar förfelade aldrig att göra verkan, och de kom att bli ett kännetecken för Postmuseums utställningar. Toppas inom musikliv, konst, litteratur och industri, inom sport och hobbyverksamhet insåg vad allt som kunde visas med frimärken, och de ställde sitt kunnande till förfogande. Ofta kom de och invigde utställningarna. Ibland visade de sig vara frimärkssamlare, ibland blev de det, påverkade av Gilberts entusiasm.

Men även utställningar av katalogsamlingar fick sin uppräckning. De hade länge visats i museet, och de hade varit högt uppskattade. Utöver det material, som Postmuseum förfogar över genom Världspostföreningens distribution av alla länders fullständiga utgivning, hade vårt Postmuseum stora fördelar genom de talrika donationerna och Postmusei Vänners generösa inköp. Men Gilbert hade snart skaffat sig kontakter bland de tongivande i främmande länders postverk och postmuseer. Land efter land kunde därför presenteras med material, som aldrig tidigare varit möjligt. När Tjeckoslovakien, Nederländerna, Storbritannien eller Frankrike skulle visa sina frimärken, kom en stab från Prag, Amsterdam, London och Paris resande hit med det bästa de kunde bidra med, och ofta kom postgeneralen själv gärna till Postmuseum i Stockholm med de främsta dyrgriparna i portföljen. Ambassadörer ställde med förtjusning upp för att inviga utställningarna. Vernissagerna på Postmuseum hade tidigare lockat högst något tiotal besökare, som stående åhört ett kort anförande. Nu kom de i hundratal, och de måste beredas sittplats. De fick lyssna till lärorika anföranden av idel experter.

Som en uppskattad biprodukt av alla utställningarna lät Gilbert montera utställningssamlingar för utlåning till klubbar och föreningar runt om i landet. De var utvalda av honom själv och bar prägel därav, och de möttes av stor uppskattning. De blev till glädje för alla dem som inte kunde besöka Stockholm var och varannan månad, och de gav ett inspirerande innehåll åt klubbmötena. Det upprättades listor över sådana samlingar som fanns tillgängliga, och sådana specialsamlingar visades vid högtidligheter och Frammärkets Dags-arrangemang runt om i landet.

Gilberts kunskaper togs i anspråk inom filatelins alla områden. Framför allt utnyttjades hans författarskap, men han ställde också upp som före-

dragshållare. I SFF blev han redan första året i Stockholm vald till sekreterare.

Gilberts gärning är utan tvekan avgörande för den höga standard, som ännu är betecknande för Postmuseum. Några få siffror kan belysa detta. År 1970 – efter 65 år – hade museet uppnått 30 000 besökare per år. På tre år därefter ökade denna siffra till 40 000. Senare har ökningen fortsatt, men det var under Gilberts tid som den började. När Gilbert kom till Postmuseum hade Postmusei Vänner 718 medlemmar. När han slutade hade denna siffra ökat till 5 316. Orsaken var önskan att få inbjudan till de tillfälliga utställningarna men också ett tecken på uppskattning av årsboken Postrytaren, som fick större omfång och förbättrat innehåll.

Gilbert Svenson var välbekant inom filatelistkretsar över hela världen. Därtill bidrog givetvis hans författarskap och hans funktion inom styrelsen för internationella frimärksjournalisters förening, men också hans engagemang i samband med internationella utställningar, där han flitigt anlätades som juryman. Många är därför de, som med oro har följt hans sjukdomstid och som i likhet med oss, som fick räkna oss till hans medarbetare, har låtit vårt deltagande gå till Gilberts familj. Även Inga och döttrarna Katarina och Titti har många vänner inom filatelisternas led. Vi är många som saknar Gilbert, inte bara för den vänskap, han visade, utan också för den stimulerande entusiasm han spred omkring sig.